СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 106. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 7-го травня 1940. No. 106. Jersey City, N. J., Tuesday, May 7, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ДЖЕРЕЛА ФІЗИЧНОЇ ЕНЕРҐІЇ

НЮ ЙОРК. — Фізичний департамент Колюмбійського университету подав до відома, що його дослідникам вдалося знайти нову природню субстанцію яка знаходиться у великих скількостях у землі, в ріжних частях світу. Та субстанція має величезну скриту енергію. Один фунт тої субстанції, коли він як слід очищений від інших складників, може мати таку саму енергію, як пять міліонів фунтів вугля, або три міліони ґазоліни. Вчені говорять, що цю субстанцію можна буде продукувати на широку скалю й пристособлювати в промислі. Коли це настане, то в промислі повстане ціла революція, подібна до тої, коли винайдено парову машину, або електричний мотор.

МІНЕАПОЛІС. — Учені Мінесотського университету подали до відома, що їм вдалося здибати також нову субстанцію, яка знаходиться в землі, а яку дотепер було неможливо відлучити від інших складників. Ця субстанція, звана У-235, має таку страшенну силу, що перевищає 30 міліонів разів силу динаміту. Вчені заявили, що можливість видобувати цю субстанцію, чи очищувати її від інших, на ширшу скалю, є. Але ця можливість получена з великими трудноощами і небезпекою для тих людей, що будуть тим займатись. Учені також ще не знають чи та матерія причиниться до ущасливлення людей, чи може до їх нищення, так, як це зробив динаміт. Проте сумніви над тою справою не зупинять їх від дальших експериментів.

ПРОДАЖ ТИКЕТІВ НА СВІТОВУ ВИСТАВУ.

НЮ ЙОРК. — Заряд Світової Вистави з радістю подає до відома, що продаж тикетів наперед поступає знаменито. Дотепер продано наперед тикетів на міліон і 250 тисяч долярів. Також розпродано вже „спільних тикетів" поверх 700 тисяч книжечок. Залишилося ще до продажу 300 тисяч, які, на думку заряду, будуть небавом розхоплені. Зацікавлення в Світовій Виставі цього року більше, ніж було попередньо, а то тому, що заряд приготовив на цей рік багато несподіванок і розривкових атракцій.

ЗАСУД ПОЛІТИКА-РЕКЕТІРА.

НЮ ЙОРК. — Поліція шукає Джова Адоніса, чи Джова Дота, який мав великі політичні впливи на терені Брукліну, а якому тепер доказано, що він був звичайним ґенґстером, душегубом і викрадачем людей. Поліція вже арештувала його спільника, Ґезмана, що разом з Адонісом схопив був раз одного чоловіка, домагався наперед від нього окупу, а опісля так його побив, що той до місяця вмер. Адоніс зник і поліція не може його віднайти.

ПРЕЗИДЕНТ НА ВІДПОЧИНКУ.

ГАЙД ПАРК. — Президент Рузвелт, якому европейські воєнні події все перервали відпочинок, рішив тепер побути в своїй приватній резиденції в Гайд Парку довше, як через неділю. Внаслідок повідомлення з Вашинґтону, що нема безпосередньої причини спішити до столиці, він рішився ще раз не спішитися з поворотом. З ним відітхне також цілий загал, сподіваючись бодай пару днів спокійніших вісток з Европи.

РОЗБИРАЮТЬ „ҐРАФА СПЕ".

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Тепер виходить на верх, що той купець заліза, котрий відкупив від німецьких властей за кілька тисяч долярів затоплений корабель „Ґраф Спе", був підставлений англійськими властями. Таке виходить з того факту, що не приватні робітники працюють над розбиранням „Ґрафа Спе", але якісь чужинецькі фахівці, англійці. Вони вже порозбирали ті частини, що сторчали понад воду, а тепер будуть братись до тих частин, що під водою. Кажуть, що та праця дуже небезпечна, бо магазини стрілен не вибухли, а спочивають цілими на дні моря. Тим, що розбирають корабель, іде про ріжні нові уліпшення і винаходи, які вони сподіваються відкрити на знищеним німецьким кораблі.

ҐРІН ПРОТИ НЕМОЖЛИВИХ ПЕНСІЙ.

ВАШИНҐТОН. — Голова А. Ф. П., В. Ґрін, звернув увагу організованому робітництву, щоб воно не давалось обманювати ріжним суспільно-політичним струям, котрі обіцяють великі старечі пенсії для людей. Ті струї не кажуть, звідки держава візьме на ті цілі гроші та хто ті гроші буде складати. Старечих пенсій треба, казав Ґрін. Але вони мусять бути поставлені на науковій основі та мати належне відношення до цілого національного приходу. Ґрін також говорив, що теперішні державні старечі пенсії назагал є добрі, тільки їх треба ще уліпшувати.

В АФРИЦІ ЩЕ НЕМА НОВИНОК, СЕБТО ВІЙНИ

До Ню Йорку приплив оноді південно-африканський корабель „Сити оф Ню Йорк", повний диких звірят для американських звіринців. Між ними привезено два ґнуси. (породи кіз антильоп, що мають вигляд коня, мають роги й ратиці, як у бика, й належать до жуйних).

Капітан казав ґазетним репортерам, що в Африці „новинок" нема: туди ще війна не зайшла. Мовляв, південна Африка це мабуть найспокійніша з усіх воюючих країн.

ЗАГАДКОВЕ ВБИВСТВО

Джерзісітський таксівковий шофер П. Банта, забавившися до пізна в суботу в мешканні своєї сестри, відвіз над раном одну дівчину, що теж була на тій забаві, додому. Він зайшов до її мешкання попрощатися. Як іще вони були в коридорі, під дім підіхало інше авто, з нього висів якийсь чоловік і пробував силою отворити двері дому. Банта вийшов питатися його, чого він хоче. Прийшло до суперечки, підчас котрої невідомий ударив Банту в лице так сильно, що цей упав на землю. Падаючи, Банта розбив собі череп до хідника. Напасник утік. Банту відставлено до шпиталю, де він помер.

ВІДКОПАЛИ ЗАСИПАНОГО ШАХТЯРЯ

З Киркленду в Онтеріо подано 3-го квітня таку новинку:

Сьогодні записано ще одну сторінку лицарської відданости в копальняній індустрії Канади. Сьогодні — після 22 годин виснажливої праці — робітники відкопали засипаного 155 стіп глибоко в майні біля Киркленду молодого, 22-літнього хлопця, Персі Робинсона. Товариші, що рішилися відкопати його з його смертної могили, розбивали скалу й очищували прохід майже без відпочинку, поки нарешті не видістали його. А хто всилі описати радість, з якою знов зустрілися товариші в братерських обіймах!

ПТИЦЯ ПЕРЕЛЕТІЛА 5,000 МИЛЬ

У місті Джордж, у південній Африці, знайдено неживу птицю, на нозі котрої був перстень з написом: „Т. Ґ. Тул, Осльо, Норвеґія".

З Осльо до Джорджа 5,400 миль.

ВБИВСТВО В ПРИСТУПІ БОЖЕВІЛЛЯ

Вилієм Севастис, 52-літній „вейтер" у невеличкому ресторані в Мартинс Фері, Огайо, попросив власника дати йому певну суму грошей на завдаток його майбутньої заплати. Коли власник відмовився вволити його волю, Севастис видно збожеволів: виняв револьвер і почав стріляти довкола себе. Вбив на місці власника і двох костумерів ресторану.

ЗАСКОРО ЗІМЛІЛА

В англійському суді в Дарбі недавно розглядано справу життя й смерти одної собаки. В нижчому суді власниця собаки програла: суддя засудив кусливу собаку на страчення. Власниця подала апеляцію. Коли справу викликано, суддя почав своє рішення словами: „Суд відкинув апеляцію й приказує власниці заплатити судові кошти". Власниця, почувши те, зімліла і її винесено з суду. Коли її привернено до памяти, суддя говорив далі: „Одначе суд рішив скасувати приказ знищити собаку, а зате припоручує її добре стерегти".

Власниця собаки перепросила суддю, що вона поспішилася зо своїм зімлінням.

ЮГОСЛАВІЯ ЗАЛЯКАНА

БІЛГОРОД. — Югославія знайшлася в надзвичайно тяжкому положенні. Надіється кожної хвилі нападу. І то з трьох боків: німецького, італійського й аліянтського. Це в такому випадку, коли б аліянти зачали війну на Середземному морі. Хоч кажуть, що напад на Юґославію може наступити ще скоріше. З нею готові німці поступити так, як це зробили з Данією.

НЕ БУЛИ СЛІПІ ПАТРОНИ

Підчас аматорського представлення в одній церкві в Івенстоні, Ілінойс, що його давала молодь, мали аматори віддати кілька стрілів. Як звичайно, мали стріляти сліпими патронами. Та коли актор вистрілив, уся публика розплакалася. Показалося, що при закупні патронів зайшла якась помилка: замість сліпих патронів їм дано патрони зо слізними ґазами.

ХТО СПІШИТЬСЯ...

Джерзісітська поліція піймала на надземній дорозі Пулаского 22-літнього механіка з Оренджу, Ню Джерзі, котрий, як каже поліція, їхав так скоро, що від скорої їзди занялося в його автомобілі заднє сидження. Поліцай каже, що молодий їздець інколи досягав скорости 89 миль на годину та робив скрути зо скорістю 75 миль. Арештований заявив поліції, що він їхав до своєї дівчини в стейті Мейн і думав вернутися додому ще того самого дня.

ПРОТИ ВЕТЕРАНСЬКИХ ПЕНСІЙ.

ВАШИНҐТОН. — Ернест Енджел, голова національної економічної ліґи, заявив, що внесок деяких конґресменів, щоб ухвалити всім тим ветеранам, котрі в часі минулої війни мали бодай коротенький час на собі однострій, і не конче були ранені, дати відповідні сталі пенсії, є шкідливий і має політиканське підложжя. В остаточним результаті він потягне за собою витрату одного біліона долярів видатків, які то гроші мусітимуть зложити шляхом податків працюючі громадяни.

БАСАРАБІЯ НА СОВЕТСЬКІЙ МАПІ.

СОФІЯ (Болгарія). — В советськім павільоні є виставлена мапа Советів, на якій Басарабія є прилучена до Советів.

ЗНАК УСПІХУ.

Моряки англійського підводного човна „Снепер" висідають на відпочинок у якомусь англійському порті. Піднімають великий палецьі на знак, що вони мали в цій подорожі якийсь успіх.

ІТАЛІЯ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ АЛІЯНТАМ

РИМ. — Німецька перемога в Норвеґії спричинила в Італії те, що італійська преса зачала отверто писати про „розгром британської імперії". Вона зазначує, що Італія готова до війни та що „340 воєнних кораблів і 8 міліонів жовнірів" жде приказу Мусолінія. Усе те у звязку з концентрацією аліянтських воєнних сил на Середземному морі.

ЗАПОВІДАЄ НІМЕЦЬКИЙ НАЇЗД НА АНҐЛІЮ.

РИМ. — Джованні Ансальдо заявив італійській армії у своїй недільній радіовій промові, що готово здійснитись те, що колись було мрією Наполєона, що хотів напасти на Анґлію. Це здійснять тепер німці, казав Ансальдо. З його промови виходило, що німці є „непоборні" та що Велика Британія уже програла війну. Аліянтське воєнне поготівля на Середземному морі толкують собі так, що Анґлія хоче тим відвернути очі британців, а то й світу, від катастрофи, що її зазнала в Норвеґії.

НОРВЕҐІЯ НЕ ПІДДАЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Нема ніякого замирення Норвеґії з Німеччиною. Таке заявив через радіо норвеський міністер заграничних справ, д-р Галвдан Кот, що прибув до Лондону, щоб тут переговорити з урядом про дальшу боротьбу з німецьким наїздником. Кот заявив, що не можна піддаватись Німеччині, бо така здача означалаб утрату незалежности і долю Чехословаччини і Польщі. Кот взивав норвежців, щоби були терпеливими. Також заявив, що польський уряд вислав до Норвеґії 4,000 поляків, щоби боролись проти німців.

НІМЦІ ЗНАЛИ ПРО ВІДВОРОТ БРИТІЙЦІВ.

СТОКГОЛЬМ. — Американський воєнний кореспондент Джеймс Алдрідж, описуючи відворот аліянтських військ з Норвеґії, твердить, що німці були дуже добре завчасу поінформовані про такі відвороти. Не знали про це тільки одні норвежці. Норвезьким офіцирам подавано це до відомости доперва в останній мінуті.

ДЕ ПРАВДА?

ЛОНДОН. — Велика Британія офіційно заперечує, будьтоби втратила на норвеських водах в останніх днях один панцирник, що його затоплено, і опанцирнений кружляк, що мав бути сильно ушкоджений, згідно з тим, що проголошує німецьке командування. Британська команда нічого не згадує і за інші воєнні втрати, про які доносять німецькі звідомлення. У відповідь на британське заперечення німецьке командування подає, що ушкоджено ще один британський панцирник. Німецька преса пише, що британці затаюють свої поразки тому, бо бояться, що це зробить дуже погане враження на невтральних і їх дуже залякає. А британська преса твердить, що німецькі звідомлення це „фантазії, до яких публика вже привикла".

БУДЕ ГАРЯЧА ДЕБАТА.

ЛОНДОН. — Британському прем'єрові Чеймберлинові прийдеться витерпіти гірку годину, коли зачнеться в парляменті дискусія з приводу подій у Норвеґії. Проте є загально переконані, що він таки далі вдержиться при владі.

ВИВЕЗЛИ 15,000 ПОЛЯКІВ У ГЛИБ СОВЕТІВ.

БРІСЕЛЬ (Бельгія). — Часописи пишуть, що зо східньої Галичини вивезено до Росії коло 15,000 поляків, головно давніх суддів, журналістів, артистів, а далі священиків і офіцирів. Далі пишеться, що серед людности панує велика нужда.

„ПОПИТ" НА ТВОРИ СТАЛІНА.

МОСКВА. — Советська статистика подає, що Сталін побив зо своїми „творами" всі книжкові осяги. Випродано їх у Советах майже 274,500,000 томів від часу вибуху революції від 1917 року. Творів Леніна розійшлося за той час 127,000,000. Потім іде французький письменник Ґю де Мопассан, якого твори розійшлися від 1917 р. в трьох міліонах примірників.

СОВЕТИ, АЛІЯНТИ І БЛИЗЬКИЙ СХІД.

МОСКВА. — Советська преса розписується широко про аліянтські заходи підбурювання магометан проти Советів. Згадуючи про побут у Парижі ґен. Вейґана, команданта французької армії на Близькому Сході, преса додає, що цей побут є у звязку з евентуальною аліянтською офензивою проти Советів, щоб захопити советські нафтові терени на Кавказі.

ПРОСЯТЬ РЯТУВАТИ ЇХНЮ ВАЛЮТУ.

ЧУНКІНҐ (Китай). — Китайський уряд звернувся через радіо до Злучених Держав і Великої Британії, щоб допомогли піддержати вартість китайської валюти. Китайський доляр вартував тому рік 16.11 цента, а тепер варт 4.65 цента.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

З НАГОДИ ОДНОЇ ЗБІРКИ

Перед кількома роками згинув підчас летунської катастрофи американський гуморист Вил Роджерс. Здавалосяб, що не сталося нічого надзвичайного, бож такі випадки доволі часті й люди привикли до того роду людських жертв. А проте, хто памятає цей недавній час, той знає, що ту подію, яка потягнула за собою ще й смерть славного летуна Поста, відчуто в цілій Америці дійсно глибоко. Не стало чоловіка, що не тільки розвеселяв своїми гумористичними, але дуже глибокими заввагами, міліони людей, але й завдавав ними нераз доброго клопоту провідним людям, включно до президентів і найвищих державних мужів, заставляючи їх до ревізії поглядів і праці. Та назаґал найбільше жалували люди, що не стало Вила Роджерса як людини з золотим серцем. За свої промови чи писання зібрав він міліони, але ніхто йому цього не завидував, бо всі відчували, що той бувший „кавбой" на ділі не привязував ваги до грошей. Сам жив дуже просто й просто себе поводив, відчуваючи завжди глибоко нужду і терпіння інших — словами і ділами.

Хто бував тепер у кінових театрах, той мусів завважити, що впродовж тижня як у багатих так і найбідніших театрах вшанували память Вила Роджерса і виголошували раз-у-раз ті самі промови та показували ті самі образи, включно з памятником, що представляє покійного гумориста як кавбоя на коні. Пригадували нам його особу на те, щоб загал пошанував його память жертвами на піддержку санаторії для сухітників. Нагадували, що допомога таким нещасливим особам це гідне пошанування памяти Вила Роджерса, се виконування того, що було в його серці.

На перший погляд виглядалоб, що така збірка не повиннаб мати місця, бож в Америці є багато міліонерів, що моглиб легко таку санаторію втримати. Значить, що властиво не требаб на неї „жебрати", заслонюючись популярністю Вила Роджерса. Та це помилкове. Хто бував тепер у театрі й приглядався, як радо навіть найбідніші кидали свої лепти, хоч їх ніхто до цього не силував, ні навіть на них не глядів, коли жертвували, то прийшов до переконання, що того роду збіркова акція має крім матеріяльної сторони ще й далеко вище призначення. Вона робить людей справжніми людьми, бо ублагороднює їхнє серце вшануванням благородних учинків інших людей. А жертви бідних людей треба розуміти так, як це пояснював св. Августин, коли писав: „Коли серце людини повне жертвенности, то завжди знайдеться щось, щоб жертвувати, бо жертвенність не йде з кишені, але з нашого серця".

Ось ті речі находять нам на думку, бо нераз чули ми голоси, головно з боку тутродженого молодого покоління, що в нас забагато збірок на ріжні цілі. Це відносилося, щоправда, головно до збірок на старокраєві народні цілі, бо, мовляв, і тут є великі потреби. На те відповімо: Так, є потреби тут, і є там. Але де є серце, там знайдеться лепта на одно й друге.

З УКРАЇНИ ПІД СОВЄТАМИ

Українські гаразди під московською владою.

„Ізвестія" подають текст промови Корнійця, яку він виголосив 1. квітня на засіданні Найвищої Ради при обговоренні буджету. Призначення 57 міліонів рублів на „оборону" з цілого буджету СССР в 182.6 міліярду визнає він цілком потрібним і закликає Раду без найменших скорочень ухвалити цю суму, хоч у дійсності приблизно три четвертини цілого советського буджету йде безпосередньо і посередньо на військо та інші потреби московського імперіялізму.

Про гуртовий виріб союзного і республиканського промислу в Україні твердить він, що вартість його зросла з 3 міліярдів у минулім році на 4 в поточнім. Гуртовий збір збіжжя в колхозах і совхозах мав збільшитися на 21% у минулім році в порівнянні до 1938. .родити малося пересічно понад 13 сотнарів з гектару, чому можна ще менше вірити ніж іншим статистичним датам. Всі колхози мають фарми для хову худоби, а 98% їх має навіть по 2 чи 3 фарми, хоч збіжжя нема й для людей досить.

В 1940 р. мають бути зорґанізовані в західніх областях України 174 машиново-тракторні стації з 1,650 тракторами. Цею весною має вже бути орґанізовано 100 МТС з 700 тракторами.

Буджет УССР, що виносив у минулім році 6,700 міліонів руб., піднісся в цім році на 8 міліярдів... В Україні є тепер 144 „вищі" навчальні заклади, і 576 технік, де вчаться 287,000 „студентів". В школах України вчаться 5,800,000 дітей. В „західніх областях України" уладжено понад 400 нових шкіл і 7 вищих навчальних закладів, де навчання відбувається українською мовою (але якою). В 1940 р. в західніх областях України буде охоплено загальним навчанням 1,285,000 дітей. Буде уладжено в цім році 410 бібліотек (комуністичних), 3,400 клюбів (також комуністичних), з чого 3,200 по селах. Навчанням буде охоплено 350,000 неписьменних і малописьменних.

„Ізвестія" з 10. квітня подають текст промови другого „представника" України, Гречухи, який також вихвалює досягнення УССР, зазначуючи між іншим, що Україна має 1,021 МТС, 90,000 тракторів, 30,000 комбайнів, 46,700 авт і т. і. Не зазначив він лише, що має сама Україна від цих всіх знарядів московського визиску України.

Останнім промовляв „представник західніх областей" України, якийсь Кравчук з Дрогобича, мабуть робітник. Подякувавши зворушливо за „визволення" Західньої України з ярма польських капіталістів, почав він вичислювати подарунки окупаційної влади населенню, а саме було „передано селянам 86,365 гектарів ґрунту, 895 коров, 3,352 коней, 482 волів, 315 свиней, 676 овець і 419 телят... Орґанізовано 19 колхозів, 9 совхозів з земельною площею 7,799 гектарів..." Отже з цього видно, що майже цілу худобу, забрану у дідичів та по церковних і монастирських маєтках, вивезено до внутрішніх частин СССР чи зужито на виживлення окупаційної залоги. З огляду на те, що 700 кепських тракторів, для яких бракуватиме нафти, потрібної німцям, є замало для переведення весняних робіт, стоять „західні області" перед небезпекою господарської і голодової катастрофи. Поза спротивом населення є це мабуть також головна причина того, що „колективізовано" досі менше 10% навіть самої тої землі, яку було відібрано у великої земельної посілости.

Злидні, які панують у Західній Україні, відбиваються яскраво і в мізерних числах торгу поданих тим-же самим Кравчуком, який зазначує: „Для розвитку торгу в області було зорґанізовано 1,531 маґазин (крамницю), з яких 1,150 споживчих союзів і 380 загального торгу. Товаровий рух їх виносив у березні 1940 р. 19,978,000 руб. Товарів було їм постачено вартістю 10,169,800..." Маючи на увазі дуже незначну закупну вартість рубля, можна бачити, що і в найбільш промисловій області Західньої України населення не має фактично можности справді щось купити.

При такім стані відносин нема дива, коли „представник" Західньої України заявляє грізно, але чомусь на адресу „анґлійських і французьких імперіялістів", що „на деревах не вистарчить галузей на шибениці для них".

Московський лад в українських копальнях вугля.

„Ізвестія" з 9. квітня умістили передову статтю, затитуловану „Боєвий програм робітників вугільного Донбасу". Подаємо деякі характеристичні уступи з неї: „Що року збільшується технічне уладження шахт, поліпшується матеріяльно-технічне постачання до Донбасу. Але добуття вугля збільшилось впродовж останніх трьох років лише на 6%. Минулого року Донбас не виконав пляну, а в нім добувається 57% цілої скількости камінного вугля СССР... В Донбасі відновились канцелярсько-бюрократичні методи. Рештки шкідництва ще не викорінено... Недугою Донбасу є викривлення обчислення заробітної платні. Норми виробу та підставової праці було надто знижено. Робітники основних фахів заробляють менше ніж ті, що виконують помічні праці. Існує забагато додаткових оплат та премій. Додаткові оплати буде дозволено на будуче лише в тих випадках, коли робітники будуть перевиконувати місячний плян своєї основної роботи. В уґільнім промислі Донбасу затруднено 3,095 інжинірів, у шахтах працюють лише 30% їх, а під землею працюють лише 10% їх. Інжинірно-технічні сили намагаються дістатися до бюр трестів і комбінатів та до проекційних і науково-дослідних установ. В шахтах не переводиться направ, не впорядковується добутого вугля. Видатність праці технічних уладжень незвичайно низька. В 1939 р. місячна праця врубової машини була 3,444 тон вугля, а в 1937 році — 3,650..." Отже на будуче буде зменшено зарібну платню і збільшено норми основної праці. Чи буде цим зломаний опір українського робітництва, питання звичайно інше.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЕВРОПИ

Й. Ф. Сендерсон, анґлійський кореспондент канадійської преси, подає, що вислідом теперішньої війни в Европі будуть Злучені Держави Европи. Як пише Сендерсон, вони правдоподібно повстануть довкола анґлійсько-французької злуки чи федерації.

Федерація Британії і Франції, що буде політичною, мілітарною й економічною злукою, уже практично здійснюється. Якщо інші держави, такі, як наприклад скандинавські краї, Голяндія, Бельґія і Швайцарія, дадуться намовити, щоби прилучилися до того союзу, тоді світ побачить щось таке, про що цілі ґенерації людей лиш мріяли, а це — Злучені Держави Европи.

Першим кроком до цього малаби бути, як сказано вище, федерація між Британією і Францією, продовження теперішньої воєнної спілки на союз у часі миру.

Підвалини до цього союзу кладено ступнево. Дня 28. березня б. р. найвища воєнна рада зобовязала обидві держави до: „ґарантування, що по заключенні миру вони будуть спільно поступати в усіх ділянках так довго, як довго це може бути конечне до бережения їхньої забезпеки і до переведення відбудови при помочі інших держав. Цей, тим способом осягнений міжнародній лад, забезпечить свободу народів, респектування закону й удержання миру в Европі".

Ця вище подана постанова, повзята в імені Британії й Франції, можливо буде одною з найважніших заяв у часі війни. Вона зобовязує обидва краї продовжати на час миру ту спілку, що існує в часі теперішньої війни. Якщо її розтягнеться досить далеко, то це буде ніщо інше, а Злучені Держави Европи. В Анґлії, подає Сендерсон, щораз більше зростає переконання, що мусить повстати щось більше, як анґлійсько-французька спілка.

Під теперішню хвилю Британія і Франція ведуть спільну мілітарну політику і мають спільні економічні і фінансові договори. Вони управляють своїми імперіяльними кольоніями, постійно нараджуючись. Їхня заграничча політика є тепер цілком підпорядкована воєнним змаганням. Поступовання Британії і Франції в усіх практичних цілях є однакове в усім, з винятком на скрізь льокальних справ.

Символом їхньої злуки на час війни буде те, що небаром будуть видані анґлійсько-французькі поштові марки. Лондон і Париж застановляються над виданням спільної монети як видимого доказу скуття фінансової системи двох держав.

Далі пише Й. Ф. Сендерсон таке:

Коли прийде до миру, без огляду на те, чи цей мир буде подиктований Німеччині, чи буде вислідом переговорів між воюючими потугами, аліянти сподіваються, що прийде їм стрінутись віч у віч з трьома важнішими справами до вибору:

1. Німеччина буде поділена на малі держави і в той спосіб зробиться її безсильною, щоб у будуччині не могла загрожувати мирові в Европі. Закидом проти цього пляну, який знаходить одобрення серед французької публики, є те, що торговельне життя в Европі потерпить шкоду через оснування багатьох малих зубожілих держав, та що сильна Німеччина, якаб вела розумну заграничну політику, булаб охороною проти імперіялістичної Росії.

2. Німеччина буде оставатись під поліційним наглядом і буде держана у стані напів підбитого краю. Цей плян старалися перевести в життя уже по першій світовій війні, одначе він цілком не вдався.

3. Німеччину буде можна приневолити повернути назад до своїх границь зперед 1938 р. і дати їй до вибору приступлення до анґлійсько-французької федерації або до бльоку злучених европейських держав. Цей бльок, разом узятий, буде сильніший, матиме більше населення, буде багатший і посідатиме більші ресурси, як Райх. А крім того буде перенятий одною спільною ціллю — удержання миру в Европі.

Ця третя точка найправдоподібніше буде вибрана при кінці війни. Це буде означати завернення з британської ізоляційної політики. Це буде теж означати продовження примусової військової служби в Британії в часі миру і кінець Ліґи Націй, яка повстала по версайськім мирі. Одначе це буде означати теж мир в Европі, а відповідно до слів анґлійсько-французького зобовязання: „міжнародній порядок, який забезпечить свободу народів і пошанування закону".

Такі гадки висловлює Сендерсон. Чи саме все те сповниться — годі наперед передбачити. У кожнім випадку Сендерсон висказує гадки, які нуртують серед політиків і державних мужів Великої Британії. Найважніше в його кореспонденції то хіба те, що Сендерсон не виключає, що мир може наступити і на підставі переговорів між воюючими та що кладе хрестик над так званою Ліґою Націй.

У ПЕРШУ ЧЕРГУ — ФРАНЦІЯ

Звичайно закидують Франції, що вона дуже националістична та імперіялістична, та що свій імперіялізм виявляє далеко більш визиваючо ніж Анґлія. Та самі французи є куди іншого переконання про себе й Францію. Ось що пише відомий публіцист Раймон Рекулі в „Ґренґуар" з 4-го квітня 1940 року:

„Пять тижнів по вибуху світової війни в 1914 р., 5-го вересня тогож року, уряди Франції, Анґлії та Росії підписали умову, на основі якої зобовязалися не заключувати окремого миру з центральними державами.

„Подібний договір підписала Анґлія та Франція 28-го березня 1940 р. Бо інтереси тих двох націй є тісно звязані. Від цього інтеліґентного союзу залежить перемога. Одна й друга сторона мають взаємне довіря до себе й не бояться, що в наступному Бересті Литовському будуть зраджені так, як у 1918 році зрадливо й злочинно зрадили їх большевики.

„Керманичі Анґлії та Франції загально означили, яка є властива ціль цеї війни. Н. Чеймберлин говорив про визволення поляків і чехів, які є тепер поневолені німцями. Франція докинула до цього ще також Австрію.

„Але поки думати про інших, маємо право й обовязок думати в першу чергу про **нас самих.** Питайте тих шість міліонів французів і анґлійців, які стоять на границях, чого вони хочуть, за що бються. Отже передівсім за те, щоб нова „заверуха знову не знялася в пятнацять чи двацять років по закінченні цієї війни. Треба перешкодити за всяку ціну, щоб завтрішня Німеччина, хай вона буде диктаторська, монархістична чи республиканська знову не заатакувала нас та цілу Европу. Якщо Німеччина знову вийде по війні сильнішою, вона знову буде пожирати по куснику нові території та нові народи. Числити на іншу силу як на нашу власну (европейська федерація, Союз Націй, спільнота економічних інтересів), щоб уникнути катастрофи — це значить бавитися в ілюзії".

В дальшому Рекулі доказує, що завдяки французькому маршалові Фошові аліянти виграли першу світову війну. Одначе в дальшому анґлійці завзято поборювали Фоша, коли він хотів створити мілітарну барієру на ріці Рен. Анґлійці також втягнули Злучені Держави до опозиції й Франція вкінці занехала цей плян.

„Тепер Анґлія бачить, продовжує Рекулі, що Фош мав рацію, бо вона сама хоче за всяку ціну прикрутити Німеччину та держати її на шнурку. Та як думають це зробити Чеймберлин і Галіфакс? На думку цього визначного французького журналіста це дуже важне й конечне. Аліянти мусять знати наперед, чого вони хочуть.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(38)

— До послуг, пане хорунжий! — сказав Чаплинський, прикладаючи руку до серця й хиляючись до кінської гриви.

Конецпольський поскакав до похідної коляси. Спинив її й скомпонувавши записку, трупув з нею свого власного чуру до Крилова.

— Біжи, що кінь вискочить! — крикнув йому в дорогу.

Чура майнув шапкою й полетів мов вихор. Конецпольський понурився й не дивився вже ні на Дніпро ні на його пороги, що шуміли грізно.

Чаплинський їхав позаду, не спускаючи з гетьманича ока.

До Крилова наспів комунік гетьманича пізнім вечором. Зустрів його крилівський державець Радлінський з відомістю, що все в порядку. Табор перемаршував через Крилів ще перед полуднем, а пан чигиринський сотник, заскочений в Бужині підчас пообіднього сну, сидить тепер в острозі. Лячно приступити до його камери, бо, хоч скований по руках і ногах, кидається, мов розюшений тур...

Конецпольський вислухав звідомлення й, повернувшись до Чаплинського, спитав ніби з докором:

— Щож ви на це, пане старосто?

— Нічого, радію, що впору перешкодив нещастю, яке над нами нависло.

— А що, як це вам знову тільки приснилося?

— Горло моє, в вашої милости, в заставі...

— Ну, ну, побачимо! А покищо спросіть їх милостей панів старшин на раду. Перше ніж до вечері заберемося, мусимо цю неприємну справу обміркувати.

Чаплинський кинувся скликати раду. Старшини не барилися й заки Конецпольський доїхав до резиденції Радлінського, компут старшин дожидав уже його в світлиці. Вістка про те, що скликано раду в справі арешту чигиринського сотника, схвилювала всіх. Та вже найбільше хвилювався чигиринський полковник пан Кричевський. Не міг встояти на місці й до нікого не обзиваючися ходив по світлиці, разураз пригладжуючи наїжену чуприну.

В світлицю ввійшов гетьманич і, шапку з легка піднявши, привитався:

— Здорові були вашмосці!

— Здоровля бажаємо вашій милості, панові нашому й добродієві! — гукнули старшини й поклонилися йому в пояс.

— Вибачайте вашмосці, що на ваш труд і втому не зважаючи, турбую вас і на раду скликаю, але справа пильна й гаятись в ній всеодно, що смерть собі й Речі Посполитій біду накликати.

По світлиці пройшов глухий ропіт. Рейментарською булавою гамір втишивши, продовжав гетьманич:

— Діло в тому, що невідомо вже котрий раз тяжкі інкримінації на пана сотника полку чигиринського зачувши, я звелів його арештувати й, до рішення ваших милостей, в остріг посадити...

Гамір у світлиці піднявся нанова.

— Пан староста Чаплинський...

Вже не гамір, а крик зібраних приглушив дальші слова гетьманича. Він підняв булаву й продовжав:

— Пан староста Чаплинський горлом своїм заручив мені правду своїх слів, а що він говорив і в чому пана чигиринського сотника обвинувачував, почуєте вашмості...

— Бреше пан старста Чаплинський! — не витримав Кричевський, вискакуючи поперeду зібраних.

— Горлом своїм заручив правду своїх слів, пане полковнику — пробував мітиґувати Кричевського гетьманич.

— Бреше, як мені Бог милий і Річ Посполита дорога! — не подавався Кричевський.

— Горлом заручив...

— Горло його давно вже не до нього, а до ката належить! — гукнув хтось позаду.

— Звільнити Хмельницького з арешту, пане рейментар! — запропонував третій.

Гетьманич знову підняв булаву.

— Панове! Хвилину тиші й розваги! Позвольте хай скаже своє слово пан староста.

— Хай говорить, послухаємо! — вмішався Лащ.

Чаплинський, блідий мов рядно, почав:

— Про те, до кого моє горло належить, поговоримо потім, а покищо, я заручив ним перед паном рейментарем...

— Кращеб заручити майном пана Хмельницького, що в Суботові награбили.

— Панове! — силкувався заспокоїти зібраних гетьманич.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПОЛЯК, ЧИ НЕ ПОЛЯК?

Польський часопис „Америка Ехо" пише в своїм редакційнім листуванні свому читачеві М. Партиці:

„Ми не знали Дворецького й не можемо сказати, чи був поляком, чи українцем. Ми одержали ще в минулому році інформацію, що Дворецький був українцем, але зате остаточно повідомлено нас, що це неправда. Тому, що нам іде лише про ствердження правди, тому нам було би приємно, якби ми одержали доказ щодо його національности від особи, котра Дворецького знала ближче. Ті докази для виснення справи радо оголосимо".

З відповіди редакції видно деяке бажання подати правду. Звісно, лише деяке, бо в основі тут є властиво переношення вини з себе на інформантів. Зрештою „Америка Ехо" вже раз подала в своїй газеті інформацію про українськість Дворецького, видно її добре не прослідивши. І цікаво, що тепер редакція „Америки Еха" признасть доказом національности?

З таким відношенням до правди то вже краще взяти собі квітку з великим числом платочків і, скубаючи по одному платочкові, казати: „Раз, українець! Два, поляк! Раз, українець! Два — поляк!" Потім закінчити: „Випало, що українець!"

ХТО СІЄ БУРЮ.

Один з наших дописувачів, засилаючи нам цей витинок „Америки Еха", додає над своїм підписом:

„Кари ляхам, кари!"

З огляду на те, що наші люди так не висказуються, коли поляки скажуть на справжнього українця, що це був українець, можу припустити, що дописувач так обурився тому, що поляки заняли становище проти правди.

І власне в тому вся глупота польської преси в Америці з тим цілим Дворецьким: через свою глупу чутливість вони обурюють до живого українців тоді, коли розумна політика казала би полякам саме шукати заспокоєння українських протипольських настроїв.

Я певний, що писання про українськість Дворецького, пастора в польській церкві, батька дочки з імям Ванди, не переконають ніякого поляка. Отже ніщо це полякам не поможе, а пошкодить багато.

УКРАЇНСЬКІ І ПОЛЬСЬКІ ҐАЗЕТИ.

Одну треба признати користь з писання „Америки Еха" й „Дзенніка для Вшисткіх":

Українці, що читають польські ґазети, побачать як у дзеркалі правдомовність польської преси.

Це повинно навчити дещо тих людей, що шукають у цій пресі інформації про правдивий стан річей у світі.

Чи може подати правдивий образ важливих справ світу ґазета, яка в дрібницях не може обстояти за правду?

ПРИКЛАД КРАЩИЙ, НІЖ ПРОПОВІДЬ.

Пише нам гр. Лука Поліха з Дулюту, Міннесота:

„Я тут знайшов українську кольонію в селі Фладвуд, про котру я ніщо ніде не бачив в українських часописах. Як я знаю, вони не отримують ніяких українських часописів, отже я постановив висилати одного доляра до „Свободи", щоб висилати часопис для нижче поданих українських родин. Я сподіваюся, що вони і їх сусіди, запізнаючися зо „Свободою", її замовлять."

Чи треба ще щось додати до цих слів, коли діло зроблено практично, розумно й доцільно?

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ОЛИФАНТ, ПА.

Створення Центральної Ради У. Н. Союзу.

В суботу, 20. квітня ц. р., відбулись у нас другі з черги надзвичайні збори відділів У. Н. Союзу. Збори відкрив бувший секретар Згоди Братств, а теперішній секретар від. 406 УНС, А. Тарас. На секретарів покликано: Г. Костика і П. Саламаху до української мови, а Юрія Мазуркевича до англійської.

Голова представив приявним ціль зборів і покликав до слова запрошеного гостя, орґанізатора У. Н. Союзу, п. Василя Загаевича. Але в тій саме хвилі ввійшов до галі гром. Онуфрій Запоточний, головний радний У. Н. С., котрий перепросив приявних за спізнення й водночас висказав своє повне задоволення, що, не звертаючи уваги на дощ, галя була виповнена членами У. Н. С. і гостями, які прибули на відчит.

П. Загаевич почав свій повчальний доклад про справи У. Н. Союзу, про його фінансовий стан, про його грамоти, про всі ті користі, які дістають члени У. Н. Союзу від своєї центральної установи. У. Н. Союз має вкладки нижчі, ніж інші того роду інституції. Він виплачує своїм членам поважні дивіденди. Він рятує своїх членів уразі нещастя, виплачуючи на ту ціль тисячі долярів річно. Він дбає про молодь, організує її в спортові організації, дає стипендії студентам та загалом займається всіми народними справами українського народу. З великою увагою приявні слідкували за тим викладом і мали незбиті докази, що наша організація У. Н. Союз це справді найкраща українська установа, до якої повинні належати всі українці. По лекції наступили ріжні запити, які ставили приявні лекторові. На ті запити вони діставали задовільні відповіді.

По вичерпанні справ голова А. Тарас піддав приявним думку, щоб створити в Олифанті й околиці центральну організаційну раду У. Н. Союзу. Внесок був відразу принятий і приступлено до його виконання, себто до вибору виконного комітету цеї ради. До уряду ввійшли: Сильвестер Маркевич, предсідник; Г. Костик, заст. предс.; Андрій Тарас, секретар; Юрій Хомик, заст. секр.; Степан Чеканський, касієр; Михайло Полянський, заст. касієра; контроля: П. Саламаха М. Добрянський, Ю. Мазуркевич. В склад ради входять також усі відділові урядники з усіх відділів У. Н. Союзу з Олифанту й околиці: 86, 403, 404, 405, 406, 407, 410, 448, 311, 185, 43.

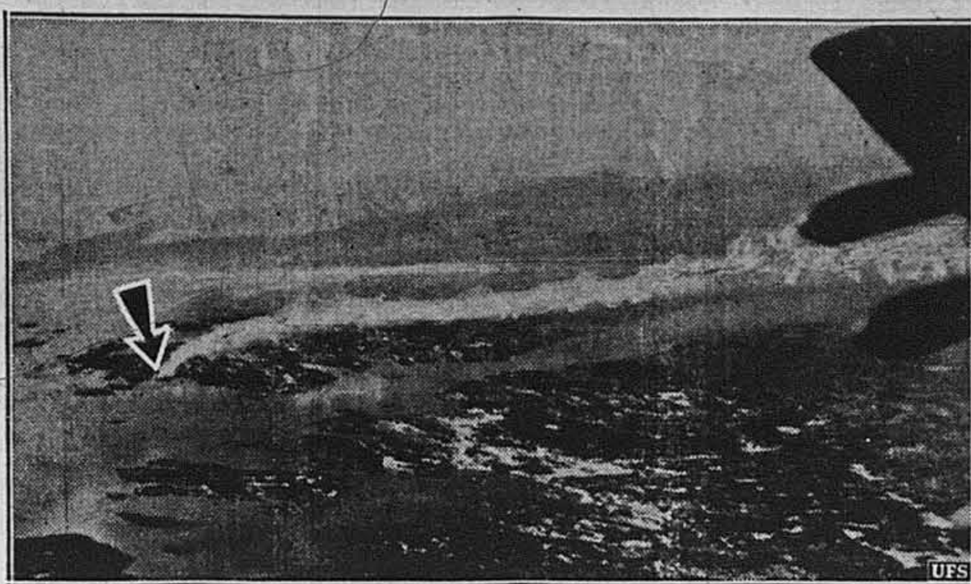
Збори рішили в цім році відсвяткувати Союзовий День в Олифанті — в червні, або липні. Також одноголосно рішено, щоб центральна союзова рада займалася загально народною роботою і в тій ціли порозумівалася з іншими українськими організаціями. Була думка, щоб разом з ними віднестись до президента Злучених Держав Америки з проханням назначити „Український День". У нас був „Фінський День" і наші люди жертвували на фінські цілі. Коло нас фінців нема ні 50-тої частини з того, що є українців. Чи це не прикро, що про нас, українців ніхто ні пальцем не кивне?

Ми нині вже трохи зорганізовані, але мусимо далі скріпляти свою організованість. Зокрема треба, щоб наша молодь організувалася, зазначив на тих зборах представник молоди Юрій Хомик, член відділу 448. Він закликав, щоб наша молдь чимскорше вписувалась до У. Н. Союзу. Деякі приявні зпосеред молоди послухали заклику і забрали з собою аплікації. Водночас до організування молоди зголосились: Юрій Хомик, Михайло Сосницький і Петро Клачаний, усі з відділу 448, котрий зорганізовано в минулому році.

Ми віримо, що по згаданих зборах і докладі п. Загаевича ніхто не лишиться поза членством У. Н. Союзу. Те, що ми почули в часі відчиту, запамятаємо, ібудемо далі передавати тим, що цього не знають. В той спосіб приєднуватимемо нових членів до такої інституції, як У. Н. Союз, котрий уповні виконує свої моральні і матеріяльні обовязки супроти своїх членів. Всі, що бажають вписатися до У. Н. С., можуть звертатися по ближчі інформації до місцевого організатора, А. Тараса.

На згаданих зборах рішено також узяти участь у надходячім українськім конґресі та вибрано делеґатів.

За організаційні збори: **Андрій Тарас**, голова; **П. Саламаха, Г. Костик, Ю. Мазуркевич**, секретарі.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ В НОРВЕҐІЇ.

Британський літак американської роботи щойно кинув бомбу на Крістіянфйорд у Норвеґії. стрілка показує пункт, у котрому впала бомба. Англійський уряд каже, що бомба поцілила 10,000-тоновий корабель.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться 9. травня, в У. Н. Домі, 831 Джозеф Евеню, в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час, як рівнож проситься тих членів і члениць, котрі ще не одержали дивіденди від У. Н. Союзу, прийти на збори, а кожний отримає. — П. Ковтун, гол.; Д. Скороходя, кас.; В. Іванців, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться в пятницю, 10. травня, в годині 7:30 вечером, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на збори на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадується тим членам, що довгують до відділової каси, щоби прийшли й заплатили свої вкладки. Дається до відома всім членам, що на тих зборах всі дістануть свої дивіденди. — І. Климишин, предс.; Ст. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

З ДНЯ

ЗГЛЯДНА ВАРТІСТЬ ВОЄННИХ МАШИН.

Російський письменник О. Новіков-Прибой написав книжку про бій давньої царської фльоти з японською фльотою в 1905 році на Далекому Сході в Цушімському проливі. Новіков сам служив як моряк на одним із воєнних кораблів, „Орлі", що брали участь у тій битві. Коли попав у полон, він записав те, що сам бачив, а також збирав матеріяли від інших моряків та офіцирів і описав на основі тих документів написав згадану книжку, під заголовком „Цушіма". Цю книжку перекладено теж на українську мовою.

В ній автор подрібно описує ті настрої, що панували в царській фльоті ще далеко до самої битви. Цю книжку варт прочитати, щоб як слід зрозуміти вагу холодної, сталевої зброї і вагу душевних настроїв вояків, що тою зброєю орудують.

„ОРЕЛ".

Корабель тяжкої ваги, 15,000 тон, „Орел", на якім служив Новіков, був збудований за засадами найновішої тодішньої техніки. Він виглядав чудово. „В порівнянні з попереднім старим моїм кружлянком цей видавався велитнем, похмурим красунем", каже автор. „Увесь він був чорний, закований у зброю круппівської сталі, з безліччю надбудов. На помості міцно і важко сиділа поворотна башта, якої з отворів виглядали два довгі дула 12-цалевих гармат; друга така башта погрозливо дивилася з керми. Крім того ще шість башт розташувалися по боках, з парою 6-цалевих гармат кожна. Головна руйнівнича міць була саме в тій артилерії".

Одним словом, корабель „Орел" був чудовою воєнною машиною, яка моглаб виконувати знамениту воєнну роботу. Моглаб...

НАСТРОЇ ВОЯЦТВА.

Автор далі описує настрої вояцтва. Воно не хотіло боротись. В нього не було запалу, не було вісьвової чести, не було відваги. Матрози і старшини придумували ріжні штучки, щоб викрутитись від служби. Новіков пише: „Декотрі з команди сильно курили натщесерце, ковтаючи дим, до рвоти, а потім пили воду, міцно настояну на тютюні. Це робилося день-у-день, цілими тижнями. Коли такий чоловік зявлявся в судному лічницю, то в нього, як у паралітика, трясліся руки і ноги, а обличча було мертво-зелене, з блукаючими мутними очима. Він і в шпиталі, щоб довше затримуватись там, не переставав таким чином отруювати себе. Іноді це кінчалося смертю. Один новобранець гвіздком проткнув собі барабанну перетинку вуха і, не витримавши болю, загорлав несамовитим голосом, кружляючи і пританцьовуючи як божевільний. Лихий намір його викрито. Пішов під суд. Багато інших похоже покалічень було".

Та не лише навмисних ушкоджень тіла було чимало, але були випадки, де вояки нищили самі свій власний корабель, щоб тільки не йти до бою. Одного разу хтось укинув у мотори куски заліза; інший раз, коли корабель переливав мілину і на ньому знято панцири для облекшення його ваги, хтось повідкидав заткала, так, що вода до середини налилась. Корабель перехилився на рік, а водяцтво тішилося, що ось далі не поїдуть.

„МУДРІСТЬ" КОМАНДИРІВ.

Коли корабель перехилився на бік, один із адміралів, Біліков, з пересердям приказав капітанові викликати на поклад моряків і „розхитати" корабель. Матрози, в числі 400, немов дурні бігали з одного боку корабля на другий. Але, зрозуміло, корабель ані навіть тим не зворухнувся. Бо вага матрозів до ваги корабля, каже автор, була порівнюча така, як вага 400 тарганів до ваги корита, наладованого білизною і водою. Чи могли таргани розхитати корито?

Матрози виконували цю волю своїх командирів і нишком з них сміялись: „Обережніше, хлопці, щоб не перекинути судно. Дивіться, наче справді іде на бік! Ой, без війни потонемо!"

„Матрози вголос висловлювали свої побажання: Ех, якби на цілу зиму застрягти тут!" — каже автор.

ЧИ ВОНИ МОГЛИ ВИГРАТИ?

Прочитуючи ці описи, ясним стає, чому остаточно царська фльота зазнала такого соромного розгрому. По першій тяжкій боротьбі, в часі якої половина царської фльоти під Цушімою вже була затоплена, а решта була так ушкоджена, що деякі кораблі, серед них сам „Орел", мав усього 10 відсотків своєї боєздатности, перед врятуванням царських кораблями ще раз появляються японські кораблі, ті самі, що громили їх попереднього дня. Та якеж було здивування царських моряків, коли вони побачили, що японські кораблі цілком не ушкоджені.

„Як ці кораблі, так і всі інші вражали нас своїм парадним виглядом", пише Новіков. „Ми не помічали на них ні знесених машт, ні поваляних труб, ні розбитих мостиків. Японці, розгромивши нашу другу ескадру, самі, мабуть, зовсім не потерпіли, наче стріляли в щити на маневрах. І тепер, як на огляд, вийшли вони в парадному складі, стискаючи нас залізним кільцем смерти. Це був нечуваний триумф одних і цілковите безсилля других".

КІНЕЦЬ.

Вкінці, надивившись між собою, царські адмірали рішили здатись японській армії, і вивисили на своїх маштах наперед білі, а опісля японські прапори. Так закінчилась боротьба двох великих фльот, у яких по одному боці були не лише машини, але й навіяні запалом та знанням люди, а по другім боці були лише машини, в руках капарних і бездушних людей.

Битва під Цушімою запечатала московські впливи на Далекому Сході. Вона закінчилась так, як мусіла серед тих обставин закінчитись. Але закони, які довели цю битву до цього кінця, ділають і нині. Вони вічні. І нині воєнна машина в руках бездушних, незадоволених людей не дасть більших результатів, ніж дали бойові кораблі старої царської Росії.

Чи є в нинішній московській імперії кращий дух і більше знання, ніж було в царській Росії? Хоч зненавиджена і жорстока була царська влада, то за її панування люди всетаки знаходили ще більше можливости прожитку, ніж у нинішній большевицькій системі. Тому можна безпечно розчислити, що большевицька тюрма розлетиться не менше соромно, як розлетілася стара — царська.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Вибрали делеґатів.

Товариство Запорозька Січ, від. 206 У. Н. Союзу, обговорило справу Конгресу Американських Українців на нарадах дня 21. квітня і станули на тому становищі, що в теперішню пору треба усім українцям іти разом і рахувати на власні сили. Делеґатами на Конгрес вибрано таких громадян: Івана Кокольського й Івана Лисого.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Виклад і збірка.

Дня 14. квітня відбувся в церковній домівці виклад п. Марії Клячко про положення українського народу. По дискусії проголошено збірку на визвольні змагання. Збірку, якою занялися пані О. Гіна й Марія Бурбела, зложили по $1: Ю. Бурбела, А. Бундзяк, Ю. Благітка, Г. Куць; по 50 ц.: А. Чайковська, Д. Небор, П. Воляник, І. Підлісний, Н. Плуговський, В. Колисняк, Н. Кісіль; І. Плуговський 30 ц.; по 25 ц.: П. Столяр, М. Виргун, П. Воляник, О. Гіна, Я. Осоховський; дрібними 95 ц. Загальна сума $10.25.

ВІНДСОР, ОНТ.

Примірні уродини.

В неділю, 7. квітня ц. р., зійшлися в помешканні гром. П. Дуди, представника У. Н. Союзу, приятелі та знайомі гром. І. Баєра, орґанізатора Українського Народного Союзу, секретаря місцевого Українського Громадянського Т-ва, як теж члена Філії УНО, щоб зложити йому щирі побажання з нагоди його уродин. Зокрема передав йому привіт в імені Філії УНО й братніх організацій голова філії, гром. Г. Поворозник.

З тої оказії відбулась товариська забава, в часі якої переведено збірку на пресовий фонд. Жертви зложили: по $5: І. Баєр, П. Дуда; по $1: В. Дробот, М. Сірко, О. Цукорник, І. Дес та Н. Нікон. Разом зібрано $15. Датки переслано на призначену ціль.

Щодо гром. І. Баєра, слід тут згадати, що він, беручи живу активну участь у національно-політичному й громадському житті віндсорських українців, особливо під сучасну пору, завсіди стояв на сторожі доброго українського імени та завзято й рішучо обороняв його перед усякими врожими наклепами в англійській місцевій пресі. За це йому належиться повне признання. Як організатор У. Н. Союзу, він зробив для нього корисну роботу. Для віндсорського відділу приєднав велике число нових членів, а обхавши східне Онтаріо з відчитами, причинився до заснування кількох нових відділів У. Н. Союзу. Тепер він знову вибирається в обїздку по Канаді в цілі творення дальших станиць нашої найбільшої фінансово - асекураційної інституції, в якої рядах матимуть змогу вступити ті свідомі українські громадяни та їх діти, що досі малощо або й зовсім нічого не знали про Український Народний Союз в Америці, який має законне право поширювати свої відділи й по Канаді.

Треба вірити, що й ця обїздка гром. Баєра увінчається бажаним успіхом, коли він скрізь згадає про ті велики заслуги Батька-Союзу, які він положив уповдовж свойого існування для добра української еміґрації та для української справи взагалі.

О. Цукорник.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДУМКИ ВЕЛИКИХ УЧЕНИХ ПРО ВІРУ Й НАУКУ

Большевики послуговуються в своїх безбожницьких твердженнях найбільше одним арґументом, мовляв, найновіші досягнення науки противорічать християнським доґмам, що віра й наука — це вогонь і вода, що найбільші вчені не вірять у Бога і т. п. Такі балачки-аґітки чути часто на хвилях етеру з червоних радіовисилень і таке пишуть большевики в брошурах, мовляв — релігія це опій людства! Чи це правда? Чи дійсно віра й наука це вогонь і вода? — Виринає важливе питання: Яке становище правдивої науки до віри? Яка була і є думка вчених про Бога й релігію?

Зачнім від астрономії: Коперник, творець новітньої астрономії, на своїм гробі казав написати такі слова: Не прошу в Тебе, Боже, тої ласки, що її дав еси Павлові чи Петрові святому, тільки прошу в Тебе милосердя, що його виявив еси розбійникові по правиці. Астрономи Ґалілеї, Кеплер, Нютон, Гершель та інші були відомі як дуже релігійні люди. Астроном Секі, що був членом майже всіх академій світу, що прослідив склад коло 4 тисяч зір і скляcифікував їх та дістав за це титул „батька астрофізики", був священиком. А славний французький астроном проф. Моро так каже: „Людина, що не узнає можливости дальшого життя по смерті, є в суперечності з вислідом новітніх природничих наук! Чи бачив хто атом? Ні. А вчені в нього вірять. Можна отже повірити в причину, коли не бачиться наслідку".

Віруючі були математики: Коші, Пієзе, Ермір Людовічі; фізики: Вольта, який в однім своїм листі пише: святу нашу католицьку віру узнаю завжди за єдино правдиву й непомильну й заєдно дякую доброму Богові, що дав мені кріпку віру, яка є запорукою вічного життя. Далі фізики: Ґальвані, Ампер, Фарадей, Ом, Френклин, Рентґен і інші. Фізик Плято сказав: злочин супроти цілого людства роблять ті, що видирають у людей із серця віру. Віруючими були хеміки: Шеврей, Далтон, Тенар, Лібіґ, ґеольоґ Фрас і мінерольоґ Гої; фізіольоґи й ботаніки: Шван, Бернар,Ківієр, Каллер, Васман, Райнеке. Зоольоґ Фабр кличе: Я не лише вірю в Бога, але навіть скрізь Його бачу! Без Нього нічого в природі не розумію.

Цей скромний і дуже неповний реєстр світочів науки, що глибокою вірою відносилися до Бога, замкнімо трійцею вельми заслужених для людства людей. Це великий Пастер і його два співробітники: проф. Калмет і проф. Ру. Пастер найбільше вславився тим, що в 1877. році винайшов малесенькі тварини-бактерії, які є розсадниками багатьох недуг. Своїми дослідами зробив він переворот у медицині, хемії й біольоґії (науці про життя). Винайшов теж лік на скаженину. А водночас — це була дуже релігійна людина, що ніяк не могла зрозуміти, як правдива наука може відвести від Бога! Одному свому учневі, якого дивувала побожність великого вчителя, дав він таку відповідь: саме тому, що я багато вчився і роздумував, я вірю в Бога! Якби так я ще довше міг жити і студіювати, я був би ще більше релігійний. Цей учений помер з хрестом у руці, зо словами на устах: Я вірю в Бога! Свого часу голосна була пригода цього славного чоловіка з одним студентом із Парижу. Пізно ввечері вертався професор старець у Париж до свого славного Інституту. До залізничого переділу, в якім сидів наш учений, всів на одній стації молодий студент, що студіював біольоґію. Чув він багато про Пастера, великого біольоґа, подивляв його та не бачив його. Студент у часі їзди вийняв книжку про біольоґію і став її читати. Книжку, що її автором був саме Пастер.

— Студіюєте біольоґію, бачу, — обізвався професор-старець. То гарна наука. Зближає нас до Бога!

Молодий чоловік глянув на старця й каже:

— Ви чули щось про біольоґію?

— Чув і читав дещо. Біольоґія то єдина з наук, що остаточно доказує, що життя наше є залежне від Бога.

— Так кажете? А я вам скажу, що біольоґія не має нічого спільного з релігією. Виключає її.

— Хто вам таке казав? Який професор так вас учить? — дозвольте спитати.

Студент подав його ймення. Не знав того професора.

— Дуже жалую, — промовив старець, — що та ваша біольоґія до такого висліду дійшла. Я все йнакше думав: що чим більше пізнаємо тайну життя, тимбільше переконуємося, що воно не є вислідом припадку, що само з себе не взялось, а початок його є Бог.

— Мій пане! Раджу вам прочитати якусь популярну біольоґію. Правдива наука інакше каже...

Париж! Потяг зупинився. Старець піднявся з лавки, сягнув по капелюх і несподівано випала з його руки... вервиця і впала під ноги студентові. Той підніс її й подав спочутливо старцеві.

— Бачу, що ви віруючий чоловік і молитеся.

— Так, — відповів професор старець.

— Не хочу відбирати вам вашої віри, але якщо хочете дізнатися глибше про порушені тут справи, то пришлю вам книжку з ділянки біольоґії.

— Сердечно дякую, мій любий. Можеш її вислати, прийму з подякою. Вишли її на адресу: Інститут імени Пастера в Парижі. Накінець позволю собі представитись: називаюся — Людвик Пастер.

Студент занімів.

Та справді: мало науки відводить від Бога, багато приводить.

I. Ф—ич.

НА СПОКІЙНІМ ФРОНТІ.
Французьке село близько лінії Мажіно.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Вісім років тому я одружився з дівчиною американського роду. Ми жили поза границею, але кілька років тому вернулися на стало до Злучених Держав. Тепер бажаю стати американським громадянином. Чи мушу вибирати перші папери?

Відповідь: Дня 24-го травня 1934 року принято новий натуралізаційний закон, який дає однакові привілеї мужам громадянок, а саме, які до того часу мали жінки громадян. Одначе більшість натуралізаційних судів признають ці привілеї всім чужинцям, котрі одружилися з американськими громадянками перед 22 вересня 1922 року. Здається ви зможете податись відразу на другі папери, без вибирання перших і маєте доказати тільки три роки свого побуту у Злучених Державах.

Питання: Чи це правда, що кому раз американське громадянство дано, то його не можна скасувати інакше, як тільки через засуд на кару за поважний злочин?

Відповідь: Воно не зовсім так. Громадянство можна уневажнити тільки за провину у звязку з натуралізацією. Наприклад, посвідку громадянства не можна уневажнити через те, що натуралізований громадянин, після натуралізації, був караний за обман, убивство чи інший поважний злочин. Але коли буде показ, що він фальшиво зізнавав у звязку з натуралізацією, цебто коли заявив, що жив тут пять років, а вдійсності це було яких чотири роки, то його посвідку можуть уневажнити. Натуралізований громадянин, що виїде зо Злучених Держав і замешкає поверх два роки у своїм рідним краю або звиш пять років в іншім чужинецькім краю, вважається за такого, що зломив своє приречення про сталий побут у Злучених Державах і з того заключають, що він зрікся американського громадянства, але його посвідку не уневажнюють, хоч він тратить заграничний пашпорт і охорону американського уряду. Американський громадянин, родовитий або натуралізований, тратить своє громадянство, коли прийме громадянство в якімнебуть іншім краю, або там зложить присягу вірности тому краєві.

Питання: Моя 23-літня дочка родилась у Злучених Державах. Вона тепер заручена за не-громадянина Америки. Чи стратить вона своє американське громадянство, коли з ним одружиться?

Відповідь: Ні, не стратить. Від 22-го вересня 1922 року американська громадянка, родовита або натуралізована, не тратить свого громадянства, коли одружиться з чужинцем, хіба коли добровільно і формально зречеться своїх громадянських прав.

Питання: Працюю у фабриці і заробляю по $25 тижнево. Мені тепер 64 роки і думаю покинути працю з укінченням 65 років. Я набув американське громадянство 1930 року, але моя дружина, моя ровесниця, остається українською громадянкою. Чи вона теж діставатиме пенсію соціяльного забезпечення?

Відповідь: Щоби бути управненим на бенефіти за законом соціяльного забезпечення, ані робітник ані його жінка не мусять бути американськими громадянами. Коли перестанете працювати 1941 року і коли ваша пересічна платня від 1937 року була $25 тижнево, то будете управнені діставати пенсію по $26 місячно, а ваша жінка діставатиме половину тої суми. Разом будете діставати яких $39 місячно. По ближчі інформації в тій справі вдайтесь до місцевого бюра заряду соціяльного забезпечення.

Питання: Я працюю по американських заводах і фабриках у стейті Іліной яких трицять літ. Кілька разів я збирався вертатись до Европи і тому не старався про американське громадянство. Мені вже 65 років і через свою неміч уже пять літ не працюю. Мене одержує дочка, але дальше не може. Чи можу діставати федеральну або стейтову пенсію?

Відповідь: Тому, що ви не працюєте від часу введення в життя закону соціяльного забезпечення, ви не підлягаєте тій федеральній системі і тому не можете жадати федеральної пенсії. На жаль, мусимо сказати, що ви теж не є управнені на стейтові пенсії, бо законами того стейту стейтову пенсію можуть діставати лиш американські громадяни. Якби ви могли ще попрацювати коло півтора року на роботі, що підлягає законові соціяльного забезпечення і заробляли щонайменше $50 на три місяці, то тоді ви булиб управнені на федеральні пенсії. На випадок, коли станете до праці, то незабутьте вибрати карту соціяльного забезпечення.

ФЛІС.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОЗОН ПАРК, Н. Й. Після ухвали останніх зборів Тов. Вільна Україна, від. 200., змінено день зборів в травні зо суботи на пятницю, 10. травня. Дальші збори в будучности будуть відбуватися, як передше. Обовязком всіх членів є явитись в пятницю, 10. травня, в год. 7:30 ввечір, в льокали С. Малафія, бо будуть важні справи до полагодження, як справа підприємства, одобрення піврічних зборів на червень, замісць, як бувало дотепер, що піврічні збори відбувались у липні. — В. Костишин, предс.; В. Цісик, секр.; О. Коцопій, кас.

БОСТОН, МАСС. Квартальні збори Тов. ім. Ев. Коновальця, від. 238. відбудуться в вівторок, 7. травня, в церковній гали, в годині 7. точно вечером. На цих зборах повинен явитися кожний член і членкиня, старші і молодші. Буде виплата Союзової дивіденди для тих членів, що належать до Союзу більше, як два роки. Будуть і інші важні справи порушені на цих зборах в справі Союзу. Кожний українець і українка повинні негайно вписатися в члени Союзу, бо тільки в У. Н. Союзі дістануть найкраще асекураційне забезпечення та членські привілеї, яких жадна чужа асекураційна компанія вам не дасть, бо У. Н. Союз зорганізований українцями і для українців. Прийдіть всі на збори. Почуєте на цих зборах звіт праці відділу за минувших кілька місяців. Кожний член повинен привести своїх кревних і знайомих на збори. — П. Мороз, голова; И. Бербелицький, кас.; Н. Давискиба, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 19. квітня 1940. року упокоївся сном блаженних по довгій тяжкій недузі в шпиталі Норвіч Стейт Госпитал член від. 370. У. Н. Союзу в Ню Гейвен, Конн.,

МИКОЛА РОШКА.

Покійний родився 18. грудня 1885. в селі Вустя, повіт Снятин, Галицька Україна. До Союзу був принятий 29. червня 1917. року. Був добрим членом. Займав уряд касієра, старався за добро відділу й Союзу.

Полишив у смутку жену і двох синів: Михайла і Олександра, брата Константина з фамілією і сестру Теклю.

Похорон відбувся 22. квітня 1940. р. з церкви св. Арх. Михаїла, звідки члени відділу відпровадили Покійного до гробу на вічний спочинок.

Земля прибраної вітчини най буде легкою для Нього!

Михайло Сампара, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(157)

Хриплий, напів дикий реґіт роздався від Аґті в той час, коли вона держала ножа вістрям просто серця Дженети і грозила її кожної хвилини на смерть заколоти. Аґті бачила, що це зробило враження. „Коли котрийсь із вас рушиться, вона впаде трупом. Ти, Вонг, перестерігала вона, не підсувайся, я бачу тебе".

Пері скреготав зубами. „Якби тільки я міг подержати цю чортицю лиш одну хвилину в своїх руках, вона перестала би бути небезпечною". „Спокійно, Пері!" перестерігав свого вибухового товариша Тарзан. Він боявся, щоби Пері не втратив терпцю і не кинувся до Аґті. Це цілком певно закінчилосяб для Дженети траґічно.

Тарзан вдивлявся вперто в обличчя Аґті і далі заговорив: „Не будь безумна, Аґті. Твоя столиця впала в руки раторців. Твоє вісько і твоя шляхта повбивані і трупами валяється по вулицях. Смерть Дженети тобі тепер нічого не поможе". „А всетаки Дженета згине", відповіла Аґті вперто, немов шукаючи якоїсь пімсти.

Але по хвилині вона начеб змінила свою думку і хитро додала: „Вона моглаб жити, колиб ви хотіли сповнити мої умови". „Які твої умови?" — поспішно запитав Тарзан. „Зачнім дипльоматичні переговори", відповіла Аґті. „Так, переговори, які будуть доторкатися загального положення, зокрема захоплення Тору раторцями".